

Vår dato
19.11.2015
Deres dato

Vår referanse
15/00619-6
Deres referanse

Sivilombudsmannen
Postboks 3 Sentrum
0101 OSLO

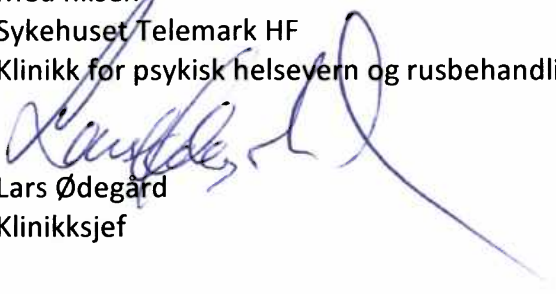
Tilbakemelding på tiltak i forhold til anbefalinger i Sivilombudsmannens besøksrapport ved STHF 8 – 10.april 2015

Det vises til Sivilombudsmannens besøksrapport med anbefalinger.

Sykehuset Telemark HF ved Klinikk for psykisk helsevern og rusbehandling har i ettertid gått gjennom de ulike anbefalingene. Det er utarbeidet en plan for oppfølging og det er også satt i verk endringer som følge av anbefalingene i rapporten.

Den plan og de endringer som er utarbeidet og/eller iverksatt etter mottatt besøksrapport, er sammenfattet i en sak som er forelagt både direktørens ledergruppe og Sykehuset Telemark sitt styre. Jfr sak 66-2015. Saken legges ved i sin helhet for å synliggjøre planer, tiltak og videre prosess.

Med hilsen
Sykehuset Telemark HF
Klinikk for psykisk helsevern og rusbehandling

Lars Ødegård
Klinikkssjef

Vedlegg: Styresak 66-1015

Postadresse
Sykehuset Telemark
Klinikk for psykisk helsevern og
rusbehandling
3710 Skien

Besøksadresse
Ulefossveien 54-55
3710 Skien

E-post
postmottak@sthf.no

Foretaksregisteret
983 975 267

Telefon
35 00 35 00

Telefaks
35 00 36 30

Saksframlegg til styret ved Sykehuset Telemark HF

Sakstittel: Status på oppfølging av Sivilombudsmannens anbefalinger – forbedringsområder

Sak nr.	Saksbehandler	Sakstype	Møtedato
66-2015	Klinikkshjef Lars Ødegård	Etterretning	18.11.2015

Trykte vedlegg: Rapport fra Sivilombudsmannen

Utrykte vedlegg:

Har saken betydning for pasientsikkerheten? Hvis ja, gi en kort beskrivelse.

Ingress:

Rapport fra Sivilombudsmannen - svar på rapportens anbefalinger / forbedringsområder

Det vises til Sivilombudsmannens besøk ved klinikk for psykisk helsevern og rusbehandling, Sykehuset Telemark HF 8.-10. april 2015, gjennomført av forebyggingsenhet mot tortur og umenneskelig behandling ved frihetsberøvelse, og til mottatt besøksrapport fra Sivilombudsmannen datert 1. september 2015.

Forebyggingsenheten foretar regelmessige besøk til steder der mennesker er frihetsberøvet, for eksempel fengsler, politiarrester, psykiatriske institusjoner og barnevernsinstitusjoner. På bakgrunn av besøkene avgis det anbefalinger med sikte på å forebygge tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff.

Sivilombudsmannen ber om å bli orientert om oppfølging av rapportens anbefalinger innen 1. desember 2015.

Forslag til vedtak:

Styret tar Sivilombudsmannens rapport til etterretning og oppfølging i.h.h.t saksframstilling.

Bakgrunn for saken/faktabeskrivelse

På bakgrunn av besøket fant forebyggingsenheten grunn til å gi følgende anbefalinger:

Fysiske forhold

- Sykehuset bør sikre at de fysiske forholdene ved både seksjon for sikkerhetspsykiatri og avdeling for alderspsykiatri legger til rette for helsefremmende terapeutiske tiltak og forebygger umenneskelig behandling.
- Sykehuset bør sikre at pasienter ved sikkerhetsenheten får tilgang til daglig friluft og daglig fysisk aktivitet.

Pasientrettigheter

- Pasienter bør alltid få både muntlig og skriftlig underretning om tvangsvedtak samt den konkrete begrunnelsen for vedtaket. Pasienten bør ikke måtte be om journalinnsyn for å motta informasjon om hvorfor et tvangsvedtak er fattet.
- Nærmeste pårørende bør informeres så snart som mulig etter at et tvangsvedtak er fattet. Underretning av nærmeste pårørende bør journalføres.
- Helsepersonalet bør sørge for at pasienter er kjent med sine klagerettigheter. Dersom pasientens helsetilstand er slik at vedkommende ikke kan forstå sin rett til å klage i det øyeblikket vedtaket fattes, bør pasienten informeres igjen når han eller hun er i bedre stand til å forstå informasjonen.
- Det bør sikres at det fattes vedtak for all bruk av tvang.
- Avdelingene bør sikre at informasjon om kontrollkommisjonen, fylkesmannen og Sivilombudsmannen alltid er synlig og lett tilgjengelig for pasienter.
- Kontrollkommisjonen bør spørre pasienter direkte om de ønsker å snakke med kommisjonen.
- Kontrollkommisjonen bør ha mulighet til å gjennomføre private samtaler med pasienter uten ansatte tilstede, med mindre dette ikke er mulig av sikkerhetshensyn. Samtalen bør uansett aldri kunne overhøres av ansatte.

Ransaking

- Klinikk for psykisk helsevern og rusbehandling bør bare foreta en gjennomgang av pasienters eiendeler ved «begrunnet mistanke» om innføring eller oppbevaring av medikamenter, rusmidler, rømningshjelpemidler eller farlige gjenstander og det bør i slike tilfeller fattes vedtak.

Aktivisering

- Klinikk for psykisk helsevern og rusbehandling bør satse på forbedring av miljøterapeutiske tiltak i avdelingene.

Tvangsmidler

- Pasienter bør ha anledning til å vedlegge kommentarer til tvangsprotokollen, og de bør ha rett til innsyn i tvangsprotokollen som gjelder deres hendelse.
- Avdelingene bør forbedre dokumentasjon i tvangsprotokollene slik at det alltid omfatter pasientens navn og fødselsnummer, klokkeslett for begynnelse og slutt av tvangstiltak, begrunnelse for tvangstiltak, navn på både vakthavende lege og den som er faglig ansvarlig for tvangsvedtak og registrering av skader på pasient eller ansatte. Pasienter bør ha anledning til å vedlegge kommentar til tvangsprotokollen, og de bør ha rett til innsyn i tvangsprotokollen som gjelder deres hendelse.
- Det bør spesielt sikres at begrunnelsen for tvangstiltaket er konkret angitt, tatt i betraktning tiltakets svært inngripende karakter.

Menneskelige relasjoner

- Husreglene bør utformes slik at de ikke har en nedverdiggende ordlyd.
- Pasienters og ansattes ytringsfrihet bør respekteres.

Orientering om oppfølging av Sivilombudsmannens anbefalinger**Ad fysiske forhold**

En av de mange utfordringene for Sykehuset Telemark HF, beskrevet i Utviklingsplan 2014 – 2016 STHF, er standard på dagens sengeposter. Sengeposter/ pasient rom i Skien tilfredsstiller ikke dagens krav til enerom med eget bad og toalett.

Døgnplasser ved Sikkerhetspsykiatrisk seksjon og Alderspsykiatrisk seksjon tilfredsstiller ikke dagens og fremtidens krav til arealstandard, funksjonalitet og utforming.

I foreliggende Utviklingsplan 2014 - 2016 er det berammet en årlig investering i dagens bygg tilsvarende 35 millioner pr år, jf. STHF styremøte sak 31/14. I Økonomisk langtidsplan 2015 – 2018 er Sikkerhetspsykiatrisk- og Alderspsykiatrisk seksjon spesifikt nevnt som to bygg som må oppgraderes, jf. styremøtesak 33/14.

Oppgradering av bygg 3 og bygg 4 har vært planlagt siden 2011. Pasient- og brukerombudet i Telemark, Kontrollkommisjonen ved Sykehuset Telemark og Fylkeslegen /Helsetilsynet i Telemark har alle varslet og meldt sin bekymring vedrørende standard på arealer/bygningsmassen som tilbys pasienter innlagt i sikkerhetspsykiatrien.

Sikkerhetspsykiatrisk seksjon (bygg 3) er nå i konseptfase for utredning og planlegging av alternativer for mer egnet bygg for sikkerhetspasienter, med særlig vekt på tilstrekkelig og veltilpasset areal og skjermet uteområde. Dette skal styrebehandles i desember 2015.

Planene for oppgradering og renovering av bygg 4 ble stoppet i 2014 på grunn av sykehusets økonomiske situasjon. Disse planene vil reaktiveres i 2016.

Ad anbefalingen om at sykehuset bør sikre at pasienter ved sikkerhetsseksjonen får tilgang til daglig friluft og daglig fysisk aktivitet:

Sikkerhetsseksjonen (9 døgnplasser) mangler i dag et skjermet uteareal og muligheter for frisk luft direkte fra døgnseksjonen. Det tilstrebes at alle pasienter daglig får tur ut. Pr. dags dato har 7 pasienter utgang etter avtale, og kan således bevege seg relativt fritt ut og inn av seksjonen. 2 pasienter har utgang med følge. Begge disse pasientene har et aktivitetstilbud og arbeidstilbud i gruppen "Nye Muligheter", som er fra kl 09-14 fire dager i uka. I tillegg til dette, har de mulighet til å gjøre avtale om annen aktivitet etter behov og ønske med følge av personell. Dette vil i snitt utgjøre mye mer enn 1 time pr. dag som det henvises til i rapporten. Det vektlegges i stor grad sosial trening i form av kino, restaurantbesøk, turer og handling både i nærbutikk og på handlesenter. Samtlige pasienter ved seksjonen har tilbud om fysisk aktivitet og trening, med eller uten følge, i den grad de ønsker det eller at det er påkrevd.

Fra og med 09.10.15 dokumenteres all utgang og aktivitet utenfor seksjon, på alle pasientene ved seksjonen, i pasientjournalen.

Pasientrettigheter

Ad informasjon om vedtak:

Klinikkens rutiner tilsier at pasienten eller pasientens representant (jf. samtykkekompetanse) skal ha kopi av vedtak. Vedtaket er et journaldokument som inneholder begrunnelse for vedtaket. Det er primært ansvarlig behandler sin oppgave å informere pasienten eller dennes representant om vedtaket.

Ansvarlig behandler har ansvar for at pårørende får korrekt informasjon og avklarer om pårørende ønsker kopi av vedtak. Underretning av nærmeste pårørende journalføres.

I noen tilfeller hvor pasienten har langt kommet demens har man unnlatt å gi informasjon til pasienten. Pårørende får grundig informasjon der pasienten ikke er i stand til å forstå innhold og konsekvens. Informasjons praksis for personer som har langt kommet demens vil bli endret. Det vil nå bli gitt informasjon også til pasienten. Alderspsykiatrisk seksjon har utarbeidet et forenklet informasjonsskriv om tvangsinnleggelse, som er forelagt kontrollkommisjonen. Dette vil bli tatt i bruk til nevnte pasientgruppe.

Ad opplysninger om at legemidler til personer med langtkommet demens, med vedtak om behandling uten eget samtykke, i noen tilfelle får medikamenter skjult i mat eller væske uten deres vitende

I Forskrift om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern m.m. § 22 tredje ledd, gis det anledning til at informasjonen kan utelates overfor pasienter som på grunn av langt fremskreden sløvhets ikke er i stand til å forstå omstendighetene knyttet til bruken av legemidlene.

I forrige versjon av PHVL § 8 forskrift står følgende: "Behandling med legemidler uten pasientens vitende, f.eks ved tilsetning til mat eller drikke, kan bare anvendes overfor pasienter som på grunn av langt fremskreden sløvhets ikke er i stand til å forstå omstendighetene knyttet til bruken av legemidlene."

Seksjon for alderspsykiatri har ikke oppfattet forskriftsendringen som en endring av innholdet. Det er i enkelte tilfeller gjort en helhetsvurdering av hva som gagnar pasienten best og fattet vedtak om behandling med legemidler uten pasientens samtykke, der medikamenter ble gitt skjult i mat/drikke. Vedtakene har blitt sendt til Fylkesmannen og har blitt forelagt Kontrollkommisjonen. Kontrollkommisjonen har kontrollert tvangsprotokollene der gjennomføringen av tvangsmedisineringsvedtak har blitt dokumentert. Det er ikke gitt

tilbakemelding om at vår praksis ikke har vært i overensstemmelse med loven. Vi er nå i dialog med Fylkeslege og Kontrollkommisjon om rett/omforent forståelse.

Ad pasientens klagerettigheter

Det etterstrebes at alle pasienter får muntlig informasjon om sin klagerett i forbindelse med innleggelse, og i samtale rundt tvangsvedtak. Skriftlig informasjon er nå tilgjengelig i seksjonenes fellesareal og i den enkeltes pasientmappe. Dersom pasienten selv ikke vil skriftliggjøre sin klage, men klager muntlig, så vil personalet skrive ned klagen på vegne av pasienten og sende denne til rette instans.

Pårørende kontaktes i dag per telefon hvor de varsles om aktuelle vedtak. De blir i den forbindelse forespurt om de ønsker en skriftlig kopi av vedtakene.

Ad sikre at informasjon om kontrollkommisjonen, fylkesmannen og Sivilombudsmannen alltid er synlig og lett tilgjengelig for pasienter.

Skriftlig informasjon er nå tilgjengelig i seksjonenes fellesareal og i den enkeltes pasientmappe.

Ad Kontrollkommisjonen bør spørre pasienter direkte om de ønsker å snakke med Kommisjonen, og at de bør ha mulighet til å gjennomføre private samtaler med pasienter.

Kontrollkommisjonen står fritt til å ta kontakt med pasienter til enhver tid. De har også anledning til å snakke med pasienter alene. Det er kun ved risiko for vold og av sikkerhetshensyn at personell er til stede.

Ransaking

Regelverket rundt vedtak om ransaking av eiendeler/bagasje er vanskelig å gjennomføre ved Sikkerhetspsykiatriske seksjoner, lukkede psykoseseksjoner og akuttseksjoner over hele landet. Saken har vært oppe til debatt i helseforetak, helsedirektoratet, i fagorganisasjoner og hos arbeidstilsynet de seneste år. Saken er sendt til vurdering i Justisdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet. I disse dager er endringer i lovtekst som omhandler vedtak om ransaking sendt ut på høring. (Forslag til endringer i psykisk helsevernloven – kontroll for å hindre innføring av legemiddel, rusmiddel, skadelige stoff, farlige gjenstander og rømmingshjelpemiddel.)

Det er en risiko for at pasienter hvor det ikke foreligger berettiget mistanke, bringer inn farlige gjenstander. Ut fra uheldige hendelser der farlige gjenstander har blitt innført i døgnsesjonene, har klinikken ved de lukkede seksjonene praktisert rutinemessig gjennomgang av bagasjen ved innkommst. Dette etter alltid først å ha spurt pasienten. En forespørsel om gjennomgang av bagasje med påfølgende forklaring har i de fleste tilfeller blitt mottatt med stor forståelse av pasientene. Dersom pasienten ikke samtykker til dette fattes vedtak i hvert enkelt tilfelle.

Psykiatrisk sykehusavdeling vil justere sin praksis i tråd med lovtekst inntil en eventuell ny lov foreligger. Ved begrunnet mistanke om innføring eller oppbevaring av medikamenter, rusmidler, rømmingshjelpemidler eller farlige gjenstander vil det fattes vedtak for gjennomgang av pasienters eiendeler

I de tilfeller hvor pasienter ankommer i følge med politiet anser vi det som hensiktsmessig at politiet i tråd med sitt lovverk gjennomgår pasientens lommer og bagasje før pasienten overleveres til vurdering for innleggelse etter psykisk helsevernloven. Det er skrevet en egen felles prosedyre for politi og helsevesen, som beskriver samarbeid rundt innleggelser.

Aktivisering

Klinikk for psykiske helsevern og rusbehandling har allerede initiert et stort prosjekt for å styrke det miljøterapeutiske tilbudet til pasienter innlagt i våre døgnsesjoner.

Alle seksjonene i psykiatrisk sykehusavdeling deltar aktivt i klinikkens satsning på miljøterapi. Det er utarbeidet målsetting og nedsatt ressursgrupper internt i tillegg til felles fagsamlinger i klinikken.

Konkretisering av miljøbehandlingstiltak, inkludert bruk av aktiviteter vil inngå i pasientens behandlingsplan.

Ved Alderspsykiatrisk seksjon er daglig morgensamling med gymnastikk en aktivitet som er tilrettelagt med tanke på balansetrening og fallforebygging. Aktivitetsbygget som ikke ble brukt av seksjonens pasienter da kommisjonen var på tilsyn, er nå i bruk av pasienter som kan nyttiggjøre seg dette. På en internasjonal alderspsykiatri – kongress (IPA- Internasjonal Psychogeriatric Association) i Berlin medio oktober fikk seksjonens medarbeidere pris for poster som beskriver det miljøterapeutiske tilbudet til pasienter med depresjon.

Sikkerhetsseksjonen (9 døgnplasser) har flere aktivitetstilbud og arbeidstilbud i gruppen ”Nye Muligheter” 4 dager pr uke. I tillegg til dette, har pasientene mulighet til å gjøre avtale om annen aktivitet etter behov og ønske med følge av personell. Det vektlegges i stor grad sosial trening i form av kino, restaurantbesøk, turer og handling både i nærbutikk og på handlesenter. Samtlige pasienter ved seksjonen har tilbud om musikkterapi, fysisk aktivitet og trening, med eller uten følge, i den grad de ønsker det.

Sikkerhetspsykiatrisk seksjon og Forsterket psykoseseksjon har etablert flere miljøterapeutiske tilbud, og vil i nær fremtid styrke sitt behandlingstilbud med kognitiv gruppeterapi og psykoedukasjon. Her implementeres modellen ”Brøsetmodellen ” – På vei mot et bedre liv.

Seksjon for akuttpsykiatri har for tiden stort fokus på aktivitet for pasienter. Som det kommer frem i rapporten er dette mye basert på individuelt tilpassede planer i tråd med gjeldende lovverk. Andelen fellesaktiviteter utover ukentlig ridning og fellestur skal økes. Dette er et pågående arbeid i prosjekt miljøterapi.

Tvangsmidler

Ad innsyn i tvangsprotokoll

Direkte innsyn i protokoll er problematisk da disse protokollene inneholder taushetsbelagt informasjon om andre pasienter. Pasienter skal heretter gjøres oppmerksom på sin mulighet til å kommentere vedtak, og eventuelle kommentarer vil så bli skannet inn i journal.

Ad det bør sikres at det alltid fattes vedtak for bruk av tvang

Det skal uten unntak fattes vedtak ved bruk av tvangsmiddel, tvangsbehandling og tvangsinnleggelser. Dette gjelder også for kortvarig fastholding.

Kontinuerlig fokus sikres gjennom jevnlig undervisning og løpende rapportering i vaktskiftene.

Ad Avdelingene bør forbedre dokumentasjon i tvangsprotokollene

Tvangsprotokollene forelegges kontrollkommisjonen fast hver 14. dag. Kontrollkommisjonen godkjenner eller underkjenner innholdet i protokollene.

Begrunnelse for tvangstiltaket er i sin helhet redegjort for i vedtaket. Protokollene er selvforklarende i forhold til innholds krav. Avdelingen vil påse at medarbeidere er kjent med kravene til fullverdig dokumentasjon.

Menneskelige relasjoner

Avdelingen er kjent med at enkelte behandlingsmiljø har vurdert det som hensiktsmessig å regulere enkelte samtaletemaer i fellesmiljø. Dette gjelder spesielt temaer som for personer i en akutt krisetilstand kan oppleves sårende og uhåndterbare.

Både pasienter og personell er med på å skape et terapeutisk behandlingsmiljø, og de ansatte har et særlig ansvar for postatmosfæren og behandlingsklima. Pasientene bør kunne mene mye om samfunnet, om behandlingen, religion osv., men vi må være oppmerksomme på enkeltpasienters adferd og uttalelser mot andre pasienter som kan oppleves krenkende.

Husordensreglementet er endret og utformet slik at de ikke har nedverdiggende ordlyd.

Til informasjon for Sivilombudsmannen:

Dette er foreløpig protokoll fra styremøte i Sykehuset Telemark HF 18. november 2015. Protokollen vedtas endelig i førstkommende styremøte 16. desember 2015.

PROTOKOLL FRA STYREMØTE I SYKEHUSET TELEMARK HF

<u>Dato og tid:</u> Onsdag 18. november 2015 kl. 0930 – 1530	<u>Sted:</u> Direktørens møterom, Skien
---	--

Utdrag av saker som ble behandlet:

Sak nr. 66-2015	Status tiltaksarbeid etter rapport fra Sivilombudsmannen
------------------------	---

Styrets enstemmige vedtak:

Styret finner planen tillitsvekkende og ber administrasjonen legge den fremlagte planen til grunn for oppfølging av Sivilombudsmannens påpekninger.